

Innst. 150 S

(2013–2014)

Innstilling til Stortinget fra justiskomiteen

Dokument 8:14 S (2013–2014)

Innstilling fra justiskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Olav Syversen, Olaug V. Bollestad og Kjell Ingolf Ropstad om oppheving av foreldelsesfrist i straffesaker vedrørende incest-, voldtekts- og drapssaker

Til Stortinget

Sammendrag

Stortingsrepresentantene Hans Olav Syversen, Olaug V. Bollestad og Kjell Ingolf Ropstad fremmet 6. desember 2013 følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide og fremme forslag om oppheving av foreldelsesfrist i straffesaker vedrørende incest-, voldtekts- og drapssaker.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Kari Henriksen, lederen Hadia Tajik og Lene Vågslid, fra Høyre, Margunn Ebbesen, Hårek Elvenes, Peter Christian Frølich og Anders B. Werp, fra Fremskrittspartiet, Jan Arild Ellingsen og Ulf Leirstein, fra Kristelig Folkeparti, Kjell Ingolf Ropstad, og fra Senterpartiet, Jenny Klinge, viser til representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Olav Syversen, Olaug V. Bollestad og Kjell Ingolf Ropstad om oppheving av foreldelsesfrist i straffesaker vedrørende incest-, voldtekts- og drapssaker.

Komiteen er positiv til forslagsstillernes initiativ om fjerning av foreldelsesfristene i incest-, vold-

tekts- og drapssaker. Komiteen viser til forslagsstillernes begrunnelser for forslaget, som komiteen tiltrer.

Komiteen viser til at foreldelsesreglene for alvorlige forbrytelser har blitt debattert siden 1972, da straffelovens foreldelsesfrister ble revidert. Den senere tids rettspolitiske debatt har synliggjort en endret holdning til strafferettslige foreldelsesregler, blant annet ved at straffeansvaret for forbrytelser mot menneskeheten ikke foreldes etter straffeloven av 2005. Komiteen understreker at unntak fra foreldelse bør forbeholdes svært alvorlige forbrytelser. Drap, incest og voldtekt er svært alvorlige forbrytelser som krenker mennesker på det groveste. Foreldelsesreglene er et definitivt og absolutt virkemiddel for avskjæring av muligheten til å reise straffesak, og dermed at gjerningspersonen domfelles. En foreldet sak er endelig avsluttet. Etter komiteens mening er det nødvendig at foreldelsesreglene ved slike alvorlige forbrytelser nå oppheves. Komiteen vil understreke at lovendringene som fremmes ikke medfører endring i straffbarhetsvilkårene. Komiteen viser til at det foreligger flere hensyn bak foreldelsesreglene. For det første vil bevis være vanskeligere å fremskaffe etter hvert som tiden går, men etter komiteens mening vil dette ikke være et selvstendig grunnlag for å opprettholde foreldelsesreglene ved slike alvorlige forbrytelser som representantforslaget omtaler. Komiteen understreker at det er fullt mulig å vektlegge bevisenes alder i vurderingen av dem. Uskyldspresumpsjonen medfører at det eksisterer et strengt beviskrav for at påtalemyndigheten skal kunne ta ut tiltale. Komiteen understreker at i de tilfeller påtalemyndigheten mener at det strenge beviskravet ikke er oppfylt, vil tiltale ikke tas ut.

Komiteen påpeker at den foreslåtte revisjonen av foreldelsesreglene vil få virkning på forhold som

ikke allerede er foreldet. Etter komiteens syn er det etter gjeldende rett ikke grunnlag for at allerede foreldede forhold likevel skal kunne straffes ved endring av straffeloven. Denne typen forhold vil derfor falle utenfor lovens virkeområde.

Komiteen viser videre til følgende omtale i *Statsforfatningen i Norge* av Andenæs og Fliflet (2010), s. 453:

«Nye bestemmelser som forlenger foreldelsesfristen, kan ikke anvendes hvis straffeansvaret allerede var foreldet etter den gamle lov. Før foreldelse er inntrådt kan derimot en forlengelse av fristen skje uten hinder av grl. § 97».

Etter komiteens mening vil endringene som vedtas ikke være i strid med Grunnloven § 97 på saker hvor foreldelsesfristen ennå ikke er utløpt.

Komiteen ser grunn til å understreke at det fortløpende er alvorlige kriminalsaker som foreldes etter gjeldende regelverk. Komiteen mener derfor at det er avgjørende at lovendringene vedtas så raskt som mulig. Komiteen ber derfor regjeringen om å legge frem en proposisjon med de lovendringer som fremkommer av komiteens tilråding til vedtak. Komiteen påpeker at denne lovendringen anses som godt utredet, og at regjeringen på denne bakgrunn skal komme tilbake med en proposisjon til Stortinget senest innen fremleggelsen av revidert nasjonalbudsjett for 2014.

Komiteen viser til at de aktuelle lovendringene har vært på høring, og viser i denne forbindelse til det vedlagte brev fra Justis- og beredskapsdepartementet v/statsråden, datert 15. januar 2014. Fra brevet hitsettes:

«Justis- og beredskapsdepartementet sendte 8. februar 2013 ut et høringsnotat med forslag til endringer i straffeloven 1902 og 2005. Høringsnotatet inneholder blant annet forslag til endring av straffelovens bestemmelser om foreldelse. Høringsinstansene ble bedt om å gi innspill til hvorvidt straffeansvaret for drapshandlinger og seksuelle overgrep mot barn under 16 år bør unntas fra foreldelse og hvorvidt det bør gjelde en såkalt utskutt foreldelsesfrist i flere saker enn i dag. Utskutt foreldelsesfrist innebærer at fristen først begynner å løpe når fornærmede er 18 år.»

Komiteen viser til at høringsfristen var 1. juni 2013. Det ble innsendt 47 høringsuttalelser med merknader. Høringsuttalelsene gir et verdifullt bidrag til departementenes arbeid. Komiteen mener det er viktig at departementet bruker nødvendig tid til å gjennomgå og vurdere høringsuttalelsene, i tråd med de føringene komiteen legger til grunn. I prinsipielt viktige saker, som den foreliggende, er det særlig viktig med gode lovforarbeider.

Komiteen vil på denne bakgrunn fremme følgende forslag:

«I

Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endringer i lov av 22. mai 1902 nr. 10 Almindelig borgerlig straffelov slik at straffansvar for fullbyrdede overtredelser av §§ 192 første ledd, 195, 196 og 233 ikke foreldes.

II

Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endringer i lov av 22. mai 1902 nr. 10 Almindelig borgerlig straffelov slik at fristen ved overtredelse av lov 15. desember 1995 nr. 74 om forbud mot kjønnslemlestelse §§ 1 eller 2 likevel skal regnes fra den dag fornærmede fyller 18 år.

III

Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endringer i lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff slik at straffansvar for fullbyrdede overtredelser av §§ 275, 291, 299 og 302 ikke foreldes.

IV

Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endringer i lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff slik at ved overtredelse av §§ 257 og 284 skal fristen likevel regnes fra den dag den fornærmede fyller 18 år.

V

Stortinget ber regjeringen fremsette forslagene senest ved fremleggelsen av revidert nasjonalbudsjett for 2014.

VI

Dokument 8:14 S (2013–2014) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Olav Syversen, Olaug V. Bollestad og Kjell Ingolf Ropstad om oppheving av foreldelsesfrist i straffesaker vedrørende incest-, voldtekts- og drapssaker – vedlegges protokollen.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet vil vise til at regjeringen Stoltenberg II sendte forslag om å fjerne foreldelsesfristen for drap og seksuelle overgrep mot barn på høring i februar 2013. Videre vil disse medlemmer vise til at det var varslet en egen proposisjon for Stortinget i løpet av 2013 etter høringsrunden. Disse medlemmer merker seg at det ikke foreligger sak fra regjeringen Solberg til Stortinget om å fjerne foreldelsesfristen for drap og seksuelle overgrep mot barn i Stortingets vårsesjon, og stiller seg undrende til det. Disse medlemmer mener representantforslaget fra Kristelig Folkeparti støtter opp under og viderefører det arbeidet regjeringen

Stoltenberg II igangsatte og klargjorde for Stortinget. Disse medlemmer mener at det er svært viktig å sikre at alle som blir utsatt for seksuelle overgrep som barn, får muligheten til å få irettført sin sak.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil videre vise til at Fremskrittspartiet lenge har vært en pådriver for fjerning av foreldelsesreglene for grove overgrep. Fremskrittspartiet fremmet blant annet konkrete forslag om fjerning av foreldelsesreglene både i forbindelse med vedtagelsen av ny straffelov i 2005, og som et direkte lovforslag våren 2013 som samtlige borgerlige partier stemte for. Disse medlemmer er på dette grunnlag tilfreds med at Fremskrittspartiet ikke lenger står alene i denne saken, og at det syntes å være et flertall på Stortinget for å foreta denne viktige lovreformen.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råar Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endringer i lov av 22. mai 1902 nr. 10 Almindelig borgerlig straffelov slik at straffansvar for fullbyrdede overtredelser av §§ 192 første ledd, 195, 196 og 233 ikke foreldes.

II

Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endringer i lov av 22. mai 1902 nr. 10 Almindelig borgerlig straffelov slik at fristen ved overtredelse av lov 15. desember 1995 nr. 74 om forbud mot kjønnslemlestelse §§ 1 eller 2 likevel skal regnes fra den dag fornærmede fyller 18 år.

III

Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endringer i lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff slik at straffansvar for fullbyrdede overtredelser av §§ 275, 291, 299 og 302 ikke foreldes.

IV

Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endringer i lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff slik at ved overtredelse av §§ 257 og 284 skal fristen likevel regnes fra den dag den fornærmede fyller 18 år.

V

Stortinget ber regjeringen fremsette forslagene senest ved fremleggelsen av revidert nasjonalbudsjett for 2014.

VI

Dokument 8:14 S (2013–2014) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Olav Syversen, Olaug V. Bollestad og Kjell Ingolf Ropstad om oppheving av foreldelsesfrist i straffesaker vedrørende incest-, voldtekts- og drapssaker – vedlegges protokollen.

Oslo, i justiskomiteen, den 25. mars 2014

Hadia Tajik

leder

Jan Arild Ellingsen

ordfører

Vedlegg

Brev fra Justis- og beredskapsdepartementet v/statsråden, datert 15. januar 2014

Representantforslag 8:14 S (2013 - 2014) - Opphevelse av foreldelsesfristen i enkelte straffesaker

Jeg viser til representantforslag 8:14 S (2013-2014) der det bes om at regjeringen utarbeider og fremmer forslag om oppheving av foreldelsesfristen i incest-, voldtekts- og drapssaker.

Justis- og beredskapsdepartementet sendte 8. februar 2013 ut et høringsnotat med forslag til endringer i straffeloven 1902 og 2005. Høringsnotatet inneholder blant annet forslag til endring av straffelovens bestemmelser om foreldelse. Høringsinstansene ble bedt om å gi innspill til hvorvidt straffansvaret for drapshandlinger og seksuelle overgrep mot barn under 16 år bør unntas fra foreldelse og hvorvidt det bør gjelde en såkalt utskutt foreldelsesfrist i flere saker enn i dag. Utskutt foreldelsesfrist innebærer at fristen først begynner å løpe når fornærmede er 18 år.

Departementet arbeider med en proposisjon som skal følge opp ovennevnte høringsnotat.

Jeg mener forslagstillernes initiativ er svært godt, særlig fordi det faller inn under det arbeidet departementet allerede er i gang med.

For å sikre en samlet behandling av spørsmålet om oppheving av foreldelsesfrist for visse svært alvorlige forbrytelser vil jeg anmode om at en i forslaget endrer formuleringen fra en instruksjon til en anmodning. Etter min mening vil en da få en raskere behandling fordi vi kan legge det konkret inn i vårt pågående arbeid.

Dersom komiteen imøtekommer mitt innspill, vil formuleringen i forslaget i så fall bli «Stortinget anmoder regjeringen å utarbeide og fremme forslag om oppheving av foreldelsesfrist i straffesaker vedrørende incest-, voldtekts- og drapssaker.»